

Gerçeksizlik dili

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Türkiye'de insanlar arasındaki duyarsızlığı, kurumlar arasındaki iletişimsizliği, insan kurum arasındaki geçirimsizliği ve tümünün oluşturduğu ağır

etkileşimden uzak oluşunu saptayan en önemli gösterge herhalde dilin yitimidir.

Ülkenin artık bir söylem aracı olarak dille hiçbir ilgisi kalmamıştır. Bu, Türkçenin eski ve yeni sözcük birikiminin çok ötesinde bir sorundur. Türkiye, Türkçenin değil, bir zihin kategorisi olarak dilin dışına düşmüştür. Çünkü, düşünmeyi, birbirine eklenmiş anlamlı parçacıklardan oluşmuş bütünlüklü davranış kalıpları geliştirmeyi, hayatı somutluğu içinde yakalamayı gereksinmemektedir.

Gerçekliğin yitimi denebilecek bu durumun en önemli nedeni bireyliğin yokluğudur. Başından beri kendisi yerine düşünen, kendisi adına verilmiş kararları uygulayan, onları tanımlanmış toplumsal normlar içinde 'ifa / de' eden bir toplumun üyesinden daha ötesini beklemek de olanaksızdır. Paganizmin puta tapıcılığından İslami mutlak otorite egemenliğine, oradan ceberrut devlet baskısına geçen bir toplumda bu doğal bir sonuçtur.

Bütün bunlara eklenebilecek son gelişme ise 1950'lerden sonra ortaya çıkmış olan sinema, sahne ve TV, kısacası görsellik kültürüdür. Bu alanlar, insanlara, şimdi hepimizin hayatına derece derece sinmiş olan, 'fantezi' davranışları öğretmiş, hatta belletmiştir. Tüm insani tepkilerin dışavurumunda sözcükleri değil birilerine benzeterek kurduğumuz vücut dilini ve onunla iç içe geçmiş cümle kalıplarını, deyimleri, değişleri kullanıyoruz: Giyim kuşamımızda, yaşadığımız mekanları dayayıp döşeyişimizde de bu belli kalıpların tutsağıyız.

Hepsinin ortak paydası 'süs'tür. 'Arabesk' denilen de tüm dünya dillerinde, o süslemenin gitgide karmaşık, daha da abartılmış bir konuma gelmesidir. Kısacası, hayatlarımız 'arabesk'leşmiştir. Arabesk, tercihlerimizin ötesinde, kendimizi içinde bulduğumuz kültürel ortamın ve toplumsal anlayışın dayattığı bir sonuçtur.

Bu gerçeğin somutlaştığı nokta ise şu: Olduğu gibi değil, olması gerektiğini düşündüğümüz, varsaydığımız gibi davranıyor ve yaşıyoruz. Nedensiz de değil; çünkü, o görsellik kültürü dediğimiz sahne, sinema, TV başından beri öyle yaptı. Şimdi, bir dönemde gelişip, insanları etkiledikten sonra bittiği sanılan 'Türk filmi' gerçeği değil gerçeksizliği sayısız kanal aracılığıyla neredeyse günde 12 saat insanların üstüne boşaltılmaktadır. Hepsinde de dikkat edilirse görülecektir, bir dibi olmayan inanış, bir varsayım söz konusudur: Acı öyle çekilir, sevinç o davranış biçimiyle dile getirilir, öfke o kalıpla dışa vurulur, çocuk başka türlü sevilmez, şu 'fabrikatör' öteki 'salon adamı' diğeri 'aydın' giyimi, davranışdır, 'nezaket' budur... Bir de tabii, o vücut dilini besleyen konuşma kalıpları, cümleler...

Televizyon ise bu dünyaya başka bir şey öğretti: İnsanlar 'eğlenmelidir!' Eğlenmek denilen de herhangi bir kanalda herhangi bir anda görülebilecek iki kalıptan herhangi birisidir: Oynamak ya da hep birlikte şarkı söyleyip, el çırpma... Üstelik de düşünelim ki bu yaklaşım 'resmi' TRT'nin 'politikası' olarak insanlara tek doğru diye yıllarca sunuldu. O arada da sunucular o yapay, yapmacıklı, 'nazik' konuşma biçimini, o komedyenlere benzer giyinme anlayışını insanlara öğrettiler. Sorun, öğretilen şeyin hayatın yalnızca bir tek alanına tekabül etmemesidir. Çünkü, kültür bir alandaki davranış kalıbının çoğaltılarak öteki alanlara da aynı anlayışla yansıtılmasıdır. Nasıl konuşuyorsanız öyle giyiniyor, otomobilinizi öyle kullanıyorsunuzdur...

Bu dünya fantezilerin, düşselliklerin dünyasıdır; insanların kendileri olarak davranmadıkları bir dünyadır. Gerçekle ilgisi yoktur. Hayat ise somut ve gerçektir. Düşsel bir dünya için davranış, vücut dili yeterliyken hayatın karmaşıklığı ancak zihinsel olarak algılanabilir. Bu da doğrudan dilin kullanılmasına, üretilmesine bağlıdır. Üstelik, gerçeklikle iç içe geçmiş bir dili kullanarak düşselliği yakalayabilirsiniz, ama tersi buna olanak vermez. Oysa Türkiye ötekini yapmaya, düşlerden hareket ederek, kendisi olmayan insanlar yaratarak gerçekleri yakalamaya çalışmaktadır.

Elinde aldanişlardan başka bir şey kalmayacağı bellidir!